

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА

№ 1 (3637)

АЎТОРАК, 26 СТУДЗЕНЯ, 2021

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ Ё ІНТЭРНЭЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

Жывы Пясяр, пакуль яго жывыя песні...

Стар.3

У Тальяці — “Купалінскі кірмаш”

Стар.5

Натхненне ў спадчыну

Стар.8

СВЕТАПОГЛЯД

У адзінстве наша сіла

Год 2021-ы ў Беларусі аб'яўлены Годам народнага адзінства

Пра тое, што ўслед за Трохгодкай малой радзімы прыходзіць Год народнага адзінства, мы ўсе даведаліся ў святочную Навагоднюю ноч. З такой ініцыятывай выступіў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў часе традыцыйнага Навагодняга звароту да грамадзян. А 1 студзеня 2021 года Кіраўнік дзяржавы падпісаў Указ № 1: пра аб'яўленне 2021-га ў Беларусі Годам народнага адзінства. У дакуменце гаворыцца, што аб'яўлены Год “у мэтах кансалідацыі грамадства, згуртавання беларускага народа на аснове ідэй суверэнітэту і незалежнасці краіны”. Як тое звычайна бывае пры аб'яўленні Года, Прэзідэнт даручыў Савету Міністраў сумесна з аблвыканкамамі ды Мінскім гарвыканкамам распрацаваць і зацвердзіць рэспубліканскі План мерапрыемстваў па правядзенні ў 2021-м Году народнага адзінства, забяспечыць каардынацыю дзейнасці дзяржорганаў, іншых арганізацый па выкананні такога плана.

Так што і для прадстаўнікоў беларускай дыяспары гэта — важны пасыл ці меседж, як кажучь у апошнія гады. Падключайцеся, беларусы замежжа, у стваральную працу на карысць Бацькаўшчыны! Варта ўжо за-

Фестываль нацыянальных культур-2018 у Гродне. Святочнае шэсце

канчваць спрэчкі. Шукаць паразуменне, згоду. Яднацца. Як яднаюцца ў працоўнай таласе спрадвеку беларусы, каб разам рабіць цяжкую працу, будаваць жыта-пшаніцу жаць. Альбо хорам-грамадою спяваць добрую песню. Можна ж браць за аснову тое, што паяноўвае нас,

а не разводзіць па розныя бакі барыкады. Не сакрэт: ідэі, настроі, памкненні, кірункі руху, прыярытэты ў дзейнасці беларускіх суполак у розных краінах — розныя. І год 2020-ы яскрава тое паказаў. Прадпрынятыя былі спробы — яўна дэструктыўныя, правакацыйныя па сутнасці —

раз'яднаць замежных беларусаў на аснове палітычных поглядаў, а сяброў суполак, якія маюць шматгадовы досвед стваральнай культурніцкай працы, уцягнуць у палітычныя разборкі. А ў імя чаго? Хіба ж Бацькаўшчына стане ад таго мацнейшаю? Хутчэй наадварот. → **Стар. 2**

НАПЯРЭДАДНІ

Народнае веча збярэцца ў Мінску

VI Усебеларускі народны сход пройдзе 11–12 лютага ў сталіцы Беларусі

Усебеларускія народныя сходы — важная традыцыя ў жыцці беларускага грамадства. На іх збіраюцца прадстаўнікі Ураду, іншых галін улады, кіраўнікі і працаўнікі прадпрыемстваў, дзеячы навукі і культуры. Праходзяць сходы раз на пяць гадоў, пачынаючы з 1996-га.

Сёлета на абмеркаванне ўдзельнікаў Усебеларускага народнага сходу будуць вынесены асноўныя палажэнні Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі на 2021–2025 гады і напрамкі грамадска-палітычнага развіцця краіны. Агульная колькасць удзельнікаў і запрошаных асоб — 2700 чалавек. Ад абласцей і Мінска ўдзельнікі форуму выбіраюцца з улікам норм прадстаўніцтва раённымі ды гарадскімі Саветамі дэпутатаў і найбольш шматлікімі грамадскімі аб'яднаннямі.

У чарговым Усебеларускім народным сходзе паўдзельнічаюць прадстаўнікі беларускай дыяспары, замежныя госці. У спісе кандыдатур, перададзеным у рэдакцыю з МЗС, значацца 24 вядомыя асобы, актыўныя дыяспары з Германіі, Іспаніі, Латвіі, Літвы, Польшчы, Расіі, Эстоніі, Кыргызстана, Узбекістана, Украіны, Ізраіля, Іарданіі.
Іван Ждановіч

БЕЛАРУСКІ КОД

Творчая праўда Наталлі Матыліцкай

Аўтэнтнык-стыль займеў нямала прыхільнікаў па свеце. Фалькларыстка-навукоўца і этна-спявачка Наталля Матыліцкая распавядае, як аўтэнтныя песні прабівалася на сцэнічныя пляцоўкі ў Беларусі.

Гэта параўнальна нядаўна, пачынаючы з 2000-х, у галіне культуры пачалі ўсяляк спрыяць развіццю аўтэнтных формаў фальклору. Раней жа імі займаліся навукоўцы-фалькларысты, этнамузыкалагі, але на сцэне аўтэнтныка не віталася. Ды былі людзі, якія ўпарта прытрымліваліся такога кірунку на сцэне. Сярод іх Наталля Матыліцкая — фалькларыстка, якая спявае аўтэнтны-

ныя песні. Наталля Віктараўна пасля філфака БДУ закончыла аспірантуру па спецыяльнасці фалькларыстыка ІМЭФ Акадэміі навук Беларусі. Яна выкладае беларускую міфалогію і фальклор на кафедры этналогіі ды фальклору Беларускага дзяржуніверсітэта культуры і мастацтваў. Зусім не аматар у гэтай справе — сур'езны даследчык. Наталля Матыліцкая спявае песні, якія сама і запісала ў часе фальклорных экспедыцый, найлепшым чынам даносіць іх каштоўнасць сучаснаму слухачу. Выступае сольна і ў складзе фальклорных гуртоў больш за 30 год.

З Наталляй Матыліцкай мы гутарылі пра тое, як цяжка аўтэнтныя песні прабівалася на сцэнічныя пляцоўкі, адваёўвала месца пад сонцам у нашым часе.

— Як здарылася, Наталля Віктараўна, што пачалі вы спяваць аўтэнтныя песні?

— Любоў да аўтэнтных спеваў адчула ў часе навучання на філфаку. Ладзілася ў нас фальклорная практыка:

Наталля Матыліцкая ў Слуцкім строі

студэнты вязалі ў вёскі ды запісвалі песні бабур. Тады я іх пачула ўпершыню. У той час аўтэнтныя песні не прынята было спяваць у канцэртных залах. Фальклор на сцэне выконваўся толькі ў апрацоўках — бо хацелі тады стварыць новы фальклор, сучасны. А класічны, аўтэнтны, “ад бабурек”, перастаў быць запатрабаваным. У першай сваёй экспедыцыі я запісала вясельную песню “Каб я знала ды я ведала”: яна й сёння ў маім рэпертуары. Песню адзін у адзін паўтарыла за бабурляй. Дарэчы, на той практыцы было больш за сто будучых філолагаў, але ніхто з іх, здаецца, так і не заспяваў. Сяброўка мая ведала, што я захапілася аўтэнтнымі песнямі, прапанавала паспяваць іх на яе вясельні ў Мінску. Я і заспявала перад гасцямі, сярод якіх быў і Уладзімір Бярбераў. Ён якраз хацеў стварыць фальклорны гурт, шукаў салістку, якая магла б спяваць у такой манеры. А тут я! Можна сказаць, нас звёў сам лёс. Так мяне прынялі ў гурт “Ліцьвіны”. → **Стар. 7**

ISSN 0439-3619

ВЕСТКІ З ПАВОЛЖА

Холад і цеплыня Самары

Хоць анамальна магутныя снегапады замялі гэты горад, аднак беларускае жыццё ў ім прадаўжаецца

Сустрэча з Артурам Карповічам

Са СМІ многія ведаюць: Самару пасля Новага года замяло так, як не было амаль паўстагоддзя. Але паспелі яшчэ да снегападаў актывісты Самарскай абласной грамадскай арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” ў святочных імпрэзах паўдзельнічаць. Скажам, у ДOME культуры “Заря” праходзілі навагоднія спектаклі, на якія запрашаныя былі і дзеці з творчых калектываў, нядзельных школ нацыянальных грамадскіх аб’яднанняў, якія ўдзельнічаюць у іх творчых імпрэзах, канцэртах. Там ім яшчэ і салодкія падарункі ўручылі. Добрая самарская традыцыя — і міжнацыянальная ёлка “Огонькі дружбы”, на якую запрашаюць дзяцей з нацыянальных

грамадскіх аб’яднанняў. Ладзіць яе Цэнтр сацыяльнага й міжкультурнага партнёрства “Содружество”. На абедзвюх святочных імпрэзах дзякуючы спрыянню “Руска-Беларускага Братэрства 2000” пабывалі дзеці з нядзельнай школы “Родны кут”, салісты дзіцячых беларускіх вачкальных і харэаграфічных калектываў.

І прыкладна ў тыя ж дні па даручэнні прэзідэнта суполкі Ірыны Глускай актывістка Таццяна Даутова сустрэлася ва Уфе з Артурам Карповічам: гэта новы дарадца-кіраўнік Уфінскага аддзялення Пасольства Беларусі ў Расіі. Таццяна — адміністратар і салістка беларускага вачкальнага ансамбля “Каданс”, яна расказала пра планы суполкі, твораў калектыву, перадала

віншаванне дыпламату ад праўлення “Руска-Беларускага Братэрства 2000” у сувязі з прызначэннем яго на пасаду. Артур Карповіч выказаў свае прапановы па наладжванні ўзаемадзейня.

А яшчэ традыцыйная сустрэча беларускага актыву ў адзін з дзён Святак прайшла ў Самары. Гэта заўсёды, нагадаю, не проста пагружэнне ў традыцыі беларускага народа па святкаванні Калядаў, але й “каардынацыя сіл” на далейшыя справы. Цікавую, насычаную святочную

ны й конкурсы, карагоды й Калядныя песні — шмат чаго было. І, вядома ж, святочны стол з 12 стравамі беларускай кухні: куцця і адвар у цэнтры, бульбяная бабка й драпікі, смажанікі, цыбрыкі, бліны й блінчыкі з рознымі начинкамі, свінныя каўбаскі ды рулеты, саленні й хатняя выпечка, а пад святочным абрусам пасалі сена. Віншавалі сяброў-беларусаў з Навагоднімі й Каляднімі святамі Заграб Мірзаян, старшыня Армянскай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “НАИРИ”,

Юныя беларусы Самары на ёлцы “Огонькі дружбы”

праграму падрыхтавалі кіраўніца моладзевага аддзялення Юлія Цяплянская з мужам — адным з намеснікаў па грамадскай працы Георгіем Курмаковым. Калядныя гісторыі, віктары-

творчыя партнёры з 77-й мінскай сярэдняй школы, з самарскага Цэнтра пазашкольнай адукацыі “Творчество”.

Мікалай Бойка, г. Самара

СВЕТАПОГЛЯД

У адзінстве наша сіла

ENCRYPTED-TBMO © 2015

Такі арнамент этнографы часам называюць “Беларуская зорка”

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Ад раздраю ў душах, у грамадстве, ад непрымірмасці да меркаванняў і перакананняў іншых — адзін крок да грамадзянскай вайны. “Ты за чорных ці за белых?” Ці ж не сведчыць пра тое горкі досвед гісторыі? Многія ведаюць пра жорсткую грамадзянскую вайну на пра-

сторых былой Расійскай імперыі пасля рэвалюцыі 1917-га, і наступствы Французкай рэвалюцыі былі крывавамі, ды й пострэвалюцыйныя падзеі апошніх дзесяцігоддзяў у іншых дзяржавах — ці ж не горкая навука нам?

Як адзначыў Прэзідэнт у Навагоднім звароце, “нам усім, хто бачыць свет па-рознаму, варта ўсвядоміць, што ў нас адзіная каштоўнасць — кавалак зямлі ў цэнтры Еўропы. Іншага не дадзена. І ў імя зберажэння яго для дзяцей давайце перавярнем старонку прайздэнага й будзем разам пісаць новую старонку незалежнай Беларусі”. Таму й прапанаваны Кіраўнік дзяржавы Голу народнага адзінства — каб і далей “жыць сваім розумам, ствараць каштоўнасці сваімі рукамі. Берачы, шануючы і любіць так, як могуць толькі беларусы — разумная, талерантная, накіраваная ў будучыню нацыя! І калі мы хочам “людзьмі звацца”, мы гэта зробім!”

Нішто не новае, кажучь, у гэтым свеце, аднак жа ўсё патрабуе абнаўлення. Людзі старэйшага веку, безумоўна, згадваюць лозунг саветскага часу: “Народ і партыя — адзіныя!” Можна, і ў сувязі з Годам адзінства нехта пра тое згадае. Важна — рабіць высновы, каб рухацца далей па жыццёвым шляху. На жаль, ідзі не калектывунай, стваральнай працы, а махровага эгаізму заўважваюць усё больш прыхільнікаў. Раней, скажам, словам эгаіст чалавека можна было абразіць — а цяпер, падказвае інтэрнэт, “Эгаіст” — гэта “бутик брэндовай одежды для мужчін і жанчін”. Але ў кожнага ж эгаізма, як вядома, ёсць мяжа, і ён “здуваецца” там, дзе яго падціскае-падмінае пад сябе эгаізм іншы. Дзе ж выйсе? Арыентацыя на яднанне народа, нацыі, умацаванне Беларускага Мацярыка па ўсім свеце, на ідзі супольнай супрацы, згоды, братэрства — гэта якраз тое, што наспрыяе нам стаць моцнымі, жыццяздольнымі, стойкімі. Важна вучыцца суадносіць, згарманізоўваць свой эгаізм з грамадскім калектывізмам, а не насіцца з ім, як з пісаню торбай. Гэта, урэшце, не сучасна! Бо моцныя ў паспяховыя ў свеце тыя, хто ўмее выдубоўваць карпаратыўныя сувязі. Супрацоўнічаць, сябраваць, а не “я” сваё перці.

Беларускі арнамент сімвалізуе, як з асобных разрозненых элементаў ствараецца гарманічнае адзінства

“Единица! Кому она нужна?! Голос единицы/ тоньше писка./ Кто её услышит?/ Разве жена!/ И то/ если не на базаре,/ а близко...” Вядомыя нам са школы радкі класіка Уладзіміра Маякоўскага і сёння актуальныя. Перад тварам новых патроз і выклікаў сучаснасці, уключаючы й нябачны простым вокам каранавірус, яднацца — значыць выжыць. І будаваць годнае жыццё. І вучыцца, як пчылы ці мураўі, жыць у грамадзе, рэалізуючы Богам дадзеныя таленты ў імя нашай агульнай Бацькаўшчыны.

Іван Ждановіч

ВЕЧНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ

Свята на Залатой Горцы

У Мінскім касцёле Найсвяцейшай Тройцы ў чарговы раз прайшлі незабўныя спеўна-музычныя Калядныя вечары

Фестываль “Калядныя вечары на Залатой Горцы” ў мінскім касцёле Найсвяцейшай Тройцы, які называюць і па-даўнейшаму касцёлам Святога Роха, ладзіцца з 2003 года. Заўсёды ў Калядныя дні ў каталіцкай святыні гучыць арган. Дарэчы, унікальны, чэшскай фірмы “Riegerkloss”, уста-

ноўлены ў алтарнай частцы храма ў 1986 годзе. І на гэты раз фестываль адкрыў канцэрт арганнай музыкі: на аргане іграла Кацярына Нікалаева, на трубе — Максім Шулепа. Гучалі творы Ферэнца Ліста, Іагана Себаст’яна Баха, Георга Фрыдрыха Гендэля, італьянскага кампазітара і арганіста Марка Энрыка Босі, французскіх кампазітараў і арганістаў Шарля Турнеміра і Луі Віктора Жуль Вьерна.

Перад самымі Навагоднімі свята-

мі адбыўся канцэрт старадаўняй музыкі класа дацэнта Беларускай дзяржаўнай музыкі Уладзіміра Неўдаха: на гэты раз побач з арганам была чытаць і скрыпка. У першыя дні Новага года ігралі на аргане й саксафоне. Лізавета Марозава (арган) і Павел Казак (саксафон) выканалі творы італьянца Джузэпэ Тарэлі, французка Габрыэля Фарэ, іспанца Пэдра Ітуальдзе, бразільца Эйтара Віла-Лобаса. Іншым вечарам перад слухачамі выступілі Калінка Мядзведзева (арган) і Аляксандр Ахрэмка (труба).

Напрыканцы фестывалю гурт “Лічвіны” ды Наталія Матыльска спявалі ў касцёле Калядныя песні, паказалі некалькі зімовых абрады беларусаў.

Ганна Лагун

Ансамбль “Вербіца” на святочнай сцэне

Дарэчы. І ў Чырвоным Касцёле, як называюць вернікі мінскі касцёл святых Сымона й Алены, 23 снежня ўдзень ладзіўся канцэрт “Свята Каляднай зоркі”. Паўдзельнічалі ў ім вядомыя творчыя калектывы: фальклорны ансамбль “Вербіца”, хоры “Cantus cordis” ды “Голас душы”, ансамбль украінскай песні й абрады “Ватра” ды іншыя.

ЭСТАФЕТА ПАМ'ЯЦІ

Жывы Пясняр, пакуль яго жывыя песні...

У 2003-м не стала Уладзіміра Мулявіна, ды ягоныя песні не засталіся ў мінулым. А 12 студзеня прайшоў канцэрт “Я нясу вам дар” у Беларускай дзяржфілармоніі, прысвечаны 80-гадоваму юбілею знакамітага артыста.

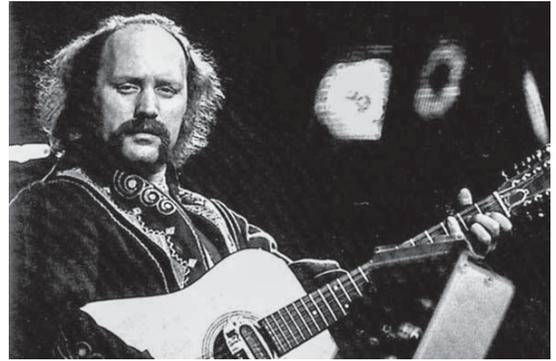
У ліку таленавітых людзей, якім выпаў лёс з вялікай удзячнасцю Майстро прадаўжаць на эстрадзе спеўныя традыцыі знакамітых “Песняроў”, аказаўся і Пётр Елфімаў. Пра гэтага спевака многія ведаюць, а тэкст “Ціхая вясень у сваім доме” (ГР, 27.12.2020), у якім раскрываюцца раней малавядомыя факты з

не “фанернае”. Бо сапраўднае песня — гэта ж нешта большае, чым гукі. У прасторы песеннага чуда-тварэння дзівосным чынам зліваюцца ў адно спявак і слухачы, вібрацыі галасавых звязак і галасы музінструментаў, час і прастора, Зямля і Неба... І шмат усяго іншага патаемнага, няўлоўнага, чаго й словамі не перадаць.

Калі ў 2003-м абарвалася песня жыцця Уладзіміра Мулявіна, то па распараджэнні Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі шмат было зроблена, каб годна ўшанаваць яго памяць. Якраз у той год, у жніўні стварыўся, па сутнасці, новы калектыў: Беларускі дзяржаўны ансамбль “Песняры”. Адною з тых, каму даручылі адказную справу, была тэлежурналістка Тацыяна Касмачова, якая па родзе працы добра ведала маладых беларускіх выканаўцаў. Пра тое мы пачулі ад Пятра Елфімава ды самой Тацыяны, якая цяпер — жонка спевака, яго канцэртны дырэктар і прадзюсар. Увогуле ж у вялікім тэксце <https://zviazda.by/be/news/20201026/1603729199-pyotr-elfimau-sruyavac-na-radzime-vyaliki-dlyu-muane-gonag>, які змешчаны летась у часопісе “Беларусь. Belarus”, напісалі так: “Велізарная частка жыцця Пятра — жонка Тацыяна Касмачова, яго прадзюсар і канцэртны дырэктар.

У свой час яна, калі была дырэктарам здымачнай групы музычнай рэдакцыі Беларускага тэлебачання, адкрыла Пятра і для тэлеконкурсу маладых артыстаў эстрады “Зорная ростань”, і для “Песняроў”, і для “Славянскага базару”...” У часе даверлівай, цёплай гутаркі Пётр казаў, што Тацыяна запрасіла яго ў склад новых “Песняроў”. Адзначыў: “Сур’ёзныя гастрольныя канцэрты па краінах СНД, асаблівы статус унутры Беларусі, досвед працы ў камандзе прафесіяналаў — усё тое, безумоўна, паўплывала на мой прафесійны рост. Штогод 12 студзеня ў Вялікай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі праходзіць вечар памяці вялікага музыкі Уладзіміра Мулявіна з маім удзелам. Праўда, у гэтым годзе я не змог прыхець”.

3 поспехам і сёлета 12-м

Уладзімір Мулявін

дзеня прайшоў канцэрт “Я нясу вам дар” у Беларускай дзяржфілармоніі, прысвечаны 80-гадоваму юбілею знакамітага беларускага артыста, спевака, кампазітара, народнага артыста Беларусі (1979), Заслужанага дзеяча культуры Польшчы (1980), народнага артыста СССР (1990). Песні з рэпертуару мулявінскіх “Песняроў” выконваў Ян Жанчак (ён у свой час 7 гадоў папрацаваў у “Песнярах” пад кіраўніцтвам Леаніда Барткевіча), іншыя маладыя артысты, што

прадаўжаюць творчую эстафету знакамітых папярэднікаў. А ладзіць не ўпершыню такі праект Нацыянальны акадэмічны народны аркестр Беларусі імя Іосіфа Жыновіча пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі Міхаіла Казіна. І ў гонар юбілею Уладзіміра Мулявіна прадаўлены былі выключна яго ўласныя аўтарскія творы. Акрамя ўрыўкаў з буйных праграм (рок-оперы “Песня пра долю”, пэмы-легенды “Гусяр”, песеннага цыкла “Вянок” на вершы Максіма Багдановіча, аўтарскай праграмы “Праз усю вайну”) гучалі вядомыя й любімыя мільёнам прыхільнікаў на ўсёй постсавецкай прасторы хіты Песняра: “Завушніцы”, “Александрына”, “Чырвоная ружа”, “Людка”, “Калядачка”, “Крык птушкі”, беларускія народныя песні ў яго апрацоўцы “Касіў Ясь канюшыну”, “А ў полі вярба”, “Як я ехаў да яе” ды многія іншыя.

Іван і Валяціна Ждановічы

Спявае Ян Жанчак

жыцця таленавітага артыста й педагога, прагматы ў нэце ўжо больш за 4500 разоў. І слухаць песні Мулявіна, вядома ж, можна дзякуючы розным гаджэтам. Сучасныя тэжэродкі даюць магчымасць надолга зберагчы ў фанаграмах, відэазапісах узоры спеўнага мастацтва. Ды заўсёды будзе ў цане й гучанне жывое,

ДОБРЫЯ СПРАВЫ

Консул з падарункамі

Да 25-годдзя беларускай школы “Вясёлкі”, што дзейнічае ў Даўгаўпілсе, яе вучні й педагогі атрымалі каштоўныя падарункі. Пра тое паведаміла, даслала здымак Жанна Раманоўская — кіраўніца Цэнтра беларускай культуры й суполкі “Уздым”. А пра свята школы мы пісалі, гл.: “Школы-“Вясёлцы” цяпер 25!” — ГР, 27.11.2020.

На дасланым здымку — консул Генеральнага консульства Беларусі ў Даўгаўпілсе Мікалай Уладзіміравіч Раманкевіч. “Беларускі консул прывёз падарункі школе: 15 імянных

дзённікаў, насценную магнітную дошку ды яшчэ перасоўную магнітную дошку на калёсіках, — паведаміла спадарыня Жанна. — Мы за тое вельмі ўдзячныя!”. Неабходнае для школы націненне заказвалі ды рабілі ў адной з фірм Даўгаўпілса, і апаціла гэты заказ Генконсульства. На падобную дапамогу суполкам дыяспары, нагадаем, сродкі выдзяляюцца ў адпаведнасці з Дзяржаўнай праграмай “Беларусы ў свеце”. Як удакладняе Жанна Раманоўская, Генконсульства штогод абавязкова робіць школе патрэбныя падарункі.

Варта звярнуць увагу, што школьныя заняткі праходзяць у Цэнтры беларускай культуры, і сёлета ў планах супрацоўнікаў БКЦ — аформіць асобнае памяшканне для дзяцей як навуцальны клас. Дарэчы, у цэнтры ёсць і “артэфактная” старая дошка (зборангі!), з якой пачыналі вучыцца першыя вучні 25 гадоў таму. І праца настаяўніцаў у школы-“Вясёлцы” па-ранейшаму валанцёрская, без зарплатаў. Як піша Жанна Раманоўская, так было заўжды, усе гады.

Чарговы нумар газеты “Уздым”, што выдаецца беларусамі Даўгаўпілса, прысвечаны менавіта юбілею школы “Вясёлка”.

Рады за вас, шанюныя беларусы Даўгаўпілса! І што дзеянне праграмы “Беларусы ў свеце” вы адчуваеце ў сваім рэальным жыцці ды жыцці ваших дзяцей, унукаў. Дарэчы, на ўсіх падарных консулам рэчач ёсць наклейка, што гэта — падарунак Рэспублікі Беларусь. І ад таго яны яшчэ больш дарагія.

Іван Ждановіч

Мікалай Раманкевіч з падарункамі для школы “Вясёлка”

ЗЯМЛЯ І НЕБА

Пахавалі ў Жыровічах

Урадзенец Масквы доўгія гады нёс пастырскае служэнне на беларускай зямлі — тут і завяшчаў яго пахаваць

Пра тое, што 12 студзеня 2021 года на 86-м годзе жыцця памёр Высокапраэсвятэйшчэйшы Мітрапаліт Філарэт (Вахрамееў), ганаровы Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі, у той жа дзень паведаміў афіцыйны партал Беларускай праваслаўнай царквы. Вядомы ва ўсім праваслаўным свеце царкоўны дзеяч (у свеце — Кірыл Варфаламеявіч Вахрамееў) нарадзіўся 21 сакавіка 1935 года ў Маскве. Вялікая частка яго жыцця была звязана з Беларуссю. Яшчэ ў 1978-м расіянін быў прызначаны Мітрапалітам Мінскім і Беларускай, а таксама Патрыярхам Экзархам Заходняй Еўропы. Пазней былі іншыя адказныя служэнні, а 16 кастрычніка 1989 года ў сувязі з утварэннем Беларускага Экзархата Маскоўскага Патрыярхата Мітрапаліт Мінскі й Гродзенскі Філарэт прызначаны быў Патрыяршым Экзархам усяе Беларусі. За заслугі перад нашай Радзімай у 2006 годзе Мітрапаліту Філарэту было прысвоена званне “Герой Беларусі”.

дзенага Мітрапалітам яшчэ ў 2012 годзе, адпавядае яго праходзіла ў Свята-Духавым кафедральным саборы Мінска, а пахаваны Ганаровы Экзарх на тэрыторыі манастыра ў Жыровічах. Пахаванне праходзіла 15 студзеня.

Прадаўнікі ўсіх веравызнанняў схіляюць галовы ў памяць пра вялікага чалавека й святара. Увечары 15 студзеня ў каталіцкай мінскай архікатэдрой Найсвяцейшага Імя Марыі адслужылі імшу за супакой Мітрапаліта Філарэта. Набажэнства ўзначаліў Ганаровы Мітрапаліт Мінска-Магілёўскі на пенсіі аршыбіскуп Тадэвуш Кандрусевіч. У прамове да вернікаў ён адзначыў, што Мітрапаліт Філарэт спрыяў павышэнню нашага шматканфесійнага грамадства. Калі не хапала раней касцёлаў і каталіцкіх святароў у Беларусі, ён дазволіў праваслаўным святарам спяваць і прычашчаць каталікоў у праваслаўнай царкве.

35 гадоў служэння Мітрапаліта Філарэта ў Беларусі былі прысвечаны адраджэнню веры, наладжванню міжканфесійнага дыялогу ў нашай краіне.

Ганна Лагун

ЦЭНТР БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ І ДАУГАЎПІЛС

ІНФАРМАЦЫЙНАЯ ПРАСТОРА

Зоркі са “Звязды”

Нашы калегі з Выдавецкага дома “Звязда” — у ліку пераможцаў і лаўрэатаў XVI Нацыянальнага конкурсу “Залатая Літара”. Іх ушаноўвалі напярэдадні Новага года ў сталічным Доме прэсы.

Тыя, хто чытае нашае выданне ў інтэрнэт-версіі, са жніўня 2018-га знаходзяць яго на партале ВД “Звязда”. Газета “Голас Радзімы” ўваходзіць у вялікую медыясям’ю, і нам прыемна працаваць побач з сапраўднымі прафесіяналамі! Журналістаў медыяхолдынга і нядаўна, 18 снежня, ушаноўвалі ў ліку пераможцаў і лаўрэатаў XVI Нацыянальнага конкурсу “Залатая Літара”. У іншыя гады падобныя пырымні прыходзілі ў майскія дні, у часе Міжнароднай спецыялізаванай выставы “СМІ ў Беларусі”. Але ж, як адзначылі на ўрачыстасці першы намеснік Міністра інфармацыі Павел Лёгкі, пандэмія ўнесла ў планы свае карэктывы. Тым не менш прафесійныя журналісты з розных куткоў Беларусі змаглі сабрацца разам, ім уручылі заслужаныя ўзнагароды.

Асабліва парадаваліся мы

за Валянціну Ждановіч, адзнака сакратара рэдакцыі часопіса “Беларусь. Belarus”: з выданнем наша рэдакцыя амаль 15 гадоў працуе ў творчым тандэме. Валянціна Міхайлаўна — украінка з Харкаўшчыны, вывучыла беларускую мову, на якой абараніла й кандыдацкую дысертацыю па мастацтвазнаўстве. Амаль 25 гадоў працуе ў часопісе. І напярэдадні свайго прыгожага юбілею атрымала перамогу ў персанальнай намінацыі “Найлепшы мастацка-публіцыстычны матэрыял (нарцыс, эсэ, фельетон) рэспубліканскіх, абласных, раённых, гарадскіх, карпаратыўных друкаваных СМІ, інфармагенцтваў, сеткавых выданняў”. Летасе Валянціна стала пераможцай і ў рэспубліканскім конкурсе, прысвечаным Трохгоддзі малой радзімы. А нядаўна Беларускі саюз журналістаў ушанаваў яе званнем “Заслужаная журналістка Рэспублікі Беларусі”. Віншуем!

У розных намінацыях конкурсу Мініфармацыі “Залатая Літара” адзначаны ў ліку пераможцаў і лаўрэатаў газета “Звязда”, Алена Брва з часопіса “Алеся”, газеты “Літаратура і мастацтва”, “Чырвоная змена”. Усе гэтыя зоркі журналістыкі, выданні — з ВД “Звязда”.

Іван Іванаў

Валянціна Ждановіч атрымлівае ўзнагароду — “Залатую Літару”

СЯБРЫ БЕЛАРУСІ

Алеся — родная душа

У ліку верных сяброў беларусаў Еўпаторыі даўно значыцца й кіраўніца горада Еўпаторыі Алеся Харытоненка, якая нядаўна ўвайшла ў склад Дзяржсавета Расійскай Федэрацыі

Алеся Харытоненка і Дзіна Шаўчэнка

Напрыканцы года, перад Калядамі радасцю сваёй з намі падзялілася Дзіна Шаўчэнка, кіраўніца суполкаў “Крым — Беларусь” і “Беларускі Крым” імя Еўфрасініі Полацкай. Беларусы Еўпаторыі, як кажуць, па гарацх слядах і павіншавалі Алеся Віктараўна, калі Указ Прэзідэнта Расіі аб яе зацвярджэнні на высокай і ганаровай пасадзе быў апублікаваны. Дзіна Рыгораўна праймавала нас, што ў кіраўніцы горада — дзве вышэйшыя адукацыі: закончыла Харкаўскі нацыянальны ўніверсітэт унутраных спраў ды Харкаўскі рэгіянальны інстытут дзяржкіравання пры Прэзідэнце Украіны. А яе кар’ера ў Крыме пачалася ў 2002-м, калі выбралі яе дэпутаткай Заазёрнага пасялковага савета. Заазёрнае — прыморскі курорт

за 8 кіламетраў ад Еўпаторыі. Тады ж, дарэчы, і Дзіна Шаўчэнка, якая жыве ў пасёлку, пазнаёмілася й пасябрала з энергічнай дэпутаткай. “Я самая маладая дэпутатка пасавета!” — з годнасцю прадставілася Алеся ў іх першую сустрэчу.

Кар’ера ж Алеся Віктараўны, якой сёлета споўніцца 40 гадоў, была імклівай: восенню 2014-га яе абралі старшынёй Еўпатарыйскага гарсавета, і ўжо ў снежні — старшынёй Асацыяцыі савета муніцыпальных ўтварэнняў Украіны. 3 лета 2019-га кіраўніца Еўпаторыі працуе і ў складзе прэзідэнтскага савета пры Прэзідэнце Расіі па мясцовым самакіраванні. Цяпер вось — новы кар’ерны ўзлёт, інакш і не назавеш, бо за 6 гадоў пройдзены шлях ад кіраўніцы звычайнага пасавета да Дзяржсавета Расіі.

“Еўпаторыі вельмі пашанцавала з кіраўніцай!” — лічыць Дзіна Шаўчэнка. — А сардэчнага цяпла ў Алеся хапае й для актывістаў беларускіх суполак, вярэнаў Вялікай Айчыннай вайны, якія жывуць у Еўпаторыі. Яна шмат гадоў побач з намі ў справах, удзельнічае ў нашых імпрэзах, падтрымлівае словам і дзеяннем”. Спадарыня Дзіна падлічыла: 15 разоў была на прыёмах у кіраўніцы горада! Дзялілася планами, атрымлівала падтрымку, чула словы падбадзёрвання. І пра тое, дарэчы, не раз ужо згадвала няштатная

карэспандэнтка ў допісах у рэдакцыю. З публікацыяй у “ГР” пра жыццё беларускай дыяспары ў Еўпаторыі, Крыме Дзіна Шаўчэнка ўклала, звярстала, падрыхтавала да друку кнігу “Беларусь — наша Радзіма, Крым — наш дом”. У ёй больш за 20 тэкстаў, ілюстрацый. Не раз там згадаецца, ёсць на здымках і Алеся Харытоненка, родны па духу чалавек для мясцовых беларусаў. Якая ведае й пра 500-годдзе беларускага кнігадрукавання, якое святкавалася ў свеце ў 2017-м, і пра вершы Максіма Танка — ягоную кнігу падарыла Дзіна Шаўчэнка. Прычым адзін з вершаў еўпатарыйскай кіраўніцы настолькі ўразаў, што мела намер Алеся Віктараўна вывучыць яго на памяць. Адным словам: родная душа!

У адным з матэрыялаў, які быў змешчаны на старонках “ГР” (“У Еўпаторыі — свая”, 19.07.2018) ідзе гаворка пра тое, што Алеся Харытоненка ўручыла дыплом кіраўніцы суполкі “Крым — Беларусь” Дзіне Шаўчэнкае: аб зацяжэнні яе імя на Дошку гонару за важны ўнёсак у сацыяльна-эканамічнае развіццё муніцыпальнага ўтварэння. Яшчэ, ведаем, прывяла Дзіна Шаўчэнка еўпатарыйскай Алеся ў падарунак з Беларусі кампакт-дыск ансамбля “Сябры” з песняй “Алеся”, і песня пра дзяўчыну беларускую крымчанцы даспадобае. Як і дэкаратыўныя кошык з лавы, прывезены з Беларусі, набыты на выставе, зладжанай Беларуска-крымскім саюзам майстроў народнай творчасці.

Віншуем, Алеся Віктараўна! Спадзяемся, што плённая ваша супраца з беларусамі Крыма будзе доўжыцца на карысць абодвух народаў.

Іван Ждановіч

РАЗАМ

На мове прыгажосці

На выставе “Мазаіка прыроды”, што працуе ў Даўгаўпілскім Цэнтры беларускай культуры, прадстаўлена каля 30 жывапісных карцін прафесійнай мастачкі Надзеі Ізяснэвай

Напрыканцы лістапада ў нашым Даўгаўпілскім Цэнтры беларускай культуры (ЦБК) адкрылася персанальная выстава Надзеі Ізяснэвай. Як і належыць, імпрэза прайшла з захаваннем усіх нормаў бяспекі ва ўмовах цяперашняй “каранавіруснай” сітуацыі. Дарэчы, адкрыццё выставы планавалі мы ў пlynні дзясятага, юбілейнага фесту “Беларускі кірмаш да Даўгаўпілсе”. (Пра сам фест гл.: “Кірмаш... у відэафармаце”. — ГР. 29.12.2020. — Рэд.) І хоць пандэмія ўнесла карэктывы, сустрэчы з талентамі людзьмі ў нас не спыняюцца, ды прайдуць у іншым фармаце. Пра тое казалі, калі адкрывалася выстава, кіраўніца ЦБК Жанна Раманоўская. Пры тым уручыла мастачцы букет і фірмовыя сувеніры з “Кірмаша” ў знак удзячнасці ёй за талент і майстэрства, за сяброўскае стаўненне ды супрацу з Цэнтрам.

І мы, беларусы Даўгаўпіл-

са, вельмі рады, што ў нас ёсць такая таленавітая сяброўка. Надзея Ізяснэва — чалавек з багатым жыццёвым досведам. Воляю лёсу, сямейных абставінаў шмат дзе пажыла: Татарстан, Беларусь, Польшча, Германія, Манголія, Нідэрланды, расійскае Прымор’е. І ўжо шмат гадоў жыве ў бацькоўскай хаце, што ў пасёлку Смардэ Энгурскага краю. Як сама прызнаецца, яе самая вялікая любоў — Беларусь і Латвія. Штогод едзе на малую радзіму ў Шаркаўшчыну, цудоўны край блакітных азёр, і без стомы піша яго краявіды. А прыкладна палова работ на выставе — прыгожыя куткі любімага краю Курзэме.

(Раней мы пісалі, што Надзея, у дзявоцтве Лаўрыновіч, нарадзілася далёка ад Бацькаўшчыны: у вёсцы Баранавіцы ля Казані — там жылі тады яе бацька Уладзімір Уладзіміравіч і маці Ніна Рыгораўна (у дзявоцтве Дарашчонок). Яны ж самі роды з Шаркаўшчыны, з Віцебшчыны, на пачатку Другой сусветнай вайны былі эвакуаваныя ў Татарстан. У 1954-м сям’я вярнулася дадому, жыла ў Шаркаўшчыне, там Надзея й закончыла сярэдняю шко-

лу. На ўроках малявання ў настаўніка Канстанціна Клундэка атрымала добрыя веды й навыкі ў маляванні, там абудзілася ў яе цікавасць, любоў да мастацтва. Пасля школы паступіла на мастацка-графічны факультэт Віцебскага педінстытута, дзе ўжо вучыўся старэйшы яе брат Вячаслаў <https://www.sb.by/articles/melody-farba-nadze-zyanuevay.html>. (Гл.: “Мелодыі фарбаў Надзеі Ізяснэвай” — ГР. 13.04.2016. — Рэд.)

Ужо ў студэнцкай гады Надзея пачала ўдзельнічаць у мастацкіх выставах. Карціны яе з часам “разліяліся” па розных краінах і кантынентах: ЗША, Вялікабрытанія, Германія, Італія, Чэхія, Нідэрланды, Расія, Беларусь, Латвія. Надзея Уладзіміраўна — сябар Аб’яднання беларускіх мастакоў Балтыі “Мяо гонар”, яна ніколі не расстаецца з фарбамі, як кажуць, жыве ў творчасці. Піша творы абавязкова на палатне й толькі з натуры, пераважаюць жанры пейзажу. Ёсць у яе й партрэты. Неба, вада, наваліны, лес, кветкі — іх прыгажосцю нам вельмі важна, гаворыць, злавід адвапедны настрой, а галоўныя яе дзівы

Надзея Ізяснэва на вернісажы ў Даўгаўпілсе

у творчасці — каб падабалася сабе і людзям. Пэндзлем, напэўна, водзіць сама душа, таму карціны ў Надзеі Ізяснэвай светлыя, пазітыўныя, пранізілівадушныя. Глядзіш на іх і адчуваеш душэўны спакой, кожны знаходзіць у іх нешта блізкае й сугучнае сваёй душы.

Надзея Ізяснэва прыехала ў Даўгаўпілсе не першы ўжо раз, і гэта яе другая персанальная выстава ў ЦБК. У нас яна, прызнаецца, пачувае сябе як дома, нібы прычальвае да роднага берага, дзе яе чакаюць родныя й блізкія людзі з адкрытай беларускай душой. Таму з натхненнем падпявала на імпрэзе беларускую песню “Бераг маеі вясны”, калі яе заспявалі супрацоўніцы ЦБК Галіна Сантоцкая, Марыя Памецька

ды Яніна Юзэфовіч. Мастачка з цеплынёй распавяла, што з першае сустрэчы палюбіла Беларускай дом у Даўгаўпілсе з яго гасціннай, душэўнай атмасферай, добразычлівымі гледачамі. Надзея Уладзіміраўна выказала спадзяванне, што яе новыя карціны спадабаюцца наведнікам, абудзіць у іх пазітыўныя эмоцыі ды ўражанні. Магчыма, будучы і іншыя выставы, бо цяпер у мастачкі яшчэ 14 няскончаных твораў, шмат новых задумаў.

Палубавацца маляўнічымі краявідамі Надзеі Ізяснэвай пакуль можна толькі на сайце bkc.daugavpils.lv. Выстава ў ЦБК радуе нас і ў студзені 2021-га.

Марыя Памецька, метадыстка Цэнтра беларускай культуры, г. Даўгаўпілсе

ЮБИЛЕЙ

У Тальяці — “Купалінскі кірмаш”

Народны ансамбль беларускай песні “Купалінка” ды Мясцовая грамадская арганізацыя “Беларуская нацыянальна-культурная аўтаномія “Нёман” гарадской акругі Тальяці” 20 снежня адзначылі 15-годдзе творчага калектыву

Людміла Дзёміна і яе юбілейная “Купалінка”

І як жа хутка час пралятае, калі жывеш бясконцамі грамадскімі клопатамі! Вось ужо й 15 гадоў нашай “Купалінцы”. З гэтай нагоды й ладзіўся ў Культурным цэнтры “Аўтоград” “Купалінскі кірмаш” — вялікае музычна-тэатралізаванае прадстаўленне. Менавіта ў такім фармаце адзначаўся юбілей гурта, які й ствараўся дзеля пашырэння народных песенных традыцый Беларусі ў Паволжы, і асабліва сярод моладзі, а таксама дзеля развіцця беларускай нацыянальнай музычнай культуры. Ансамбль вядомы не толь-

кі ў Тальяці, на Самарскай зямлі, ён выступаў і ў Беларусі, і ў Маскве, не раз быў лаўрэатам гарадскіх, абласных і міжнародных фестываў і конкурсаў. Павіншаваць “Купалінку”, яе нязменную кіраўніцу Людмілу Дзёміну прыйшлі прадстаўнікі адміністрацыі губернатара Самарскай вобласці. Яна, да таго ж і старшыня праўлення суполкі “Нёман”, ушанавана Ганаровым знакам губернатара “За вклад у ўкрепленне дружбы народаў”, Памятным знакам “За служэнне людям”. Сяргею Шылкіну, намесніку

старшыні праўлення, уручана Ганаровая грамата губернатара й памяты гадзіннік. Мінкультуры вобласці аб’явіла падзяку Тацяне Шылкінай, гарадское кіраўніцтва Тальяці — Людміле Дзёмінай ды Вользе Якупавай. З юбілеем віншаваў калектыв і дырэктар КЦ “Аўтоград” Дзмітрый Ласкутоў. Шмат добрых слоў гучала ў адрас Людмілы Іванаўны, дзякуючы якой і “Нёман”, і “Купалінка” адзначаюць юбілей. На “Купалінскім кірмашы” былі зачытаны Прывітальны ліст ад Пасольства Беларусі ў

Расіі (аддзялення ва Уфе), падзячныя лісты ад Самарскага абласнога дома дружбы народаў, ФНКА “Беларусы Расіі”. Былі віншаваны з Бацькаўшчыны: з Міністэрства культуры Беларусі, Рэспубліканскага цэнтры нацыянальных культур, ад Упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасці. З юбілеем віншавалі актывістаў суполкі, самадзейных артыстаў сяброў і партнёры. А на сцэне разам з “Купалінкай” выступалі сябры-партнёры па сумеснай дзейнасці: народны ансамбль танца “Рытм планеты”, народная цыр-

кавая студыя, узорны харэаграфічны ансамбль “Лицей”, харэаграфічны ансамбль “Зазеркалье” і ўзорны мастацкі калектыв ансамбль скрыпачоў “Жаворонок”. Святочная праграма імпрэзы, музычна-тэатралізаванае прадстаўленне далі магчымаць годна прадставіць калектывы беларускіх песень, паказаць яркія сцэнічныя касцюмы. Адметнасць кірмашовай дзеі надавалі Дзед (Дзмітрый Шылкаў), і Баба (Людміла Дзёміна). Свята — удалося!
Кацярына Салановіч, г. Тальяці

ТАЛЕНТЫ

Ля “Крыніцы” ёсць “Купалінка”

Вялікі ансамбль беларускай песні з Клайпеды рытуецца святкаваць 15-гадовы юбілей

Больш за 15 гадоў жывуць у творчасці ўдзельнікі гурта “Купалінка”, што дзейнічае пры беларускай суполцы “Крыніца” ў Клайпедзе. Калектыв добра вядомы ў гэтым ды іншых гарадах Літвы, ён выступаў і ў Беларусі, Латвіі (Ліепая, Вентспілс, Елгава) ды Эстоніі (Нарва і Тамміку). Ад самага пачатку Валянціна Снігур — нязменная кіраўніца гурта, і з ёй у творчасці Марыя Каліяда й Зоя Маскалёва. Трохі пазней, як далучылася да іх Віда Аўраменка, у рэпертуары “Купалінкі” з’явіліся і літоўскія песні.

Саліруюць у гурце Ірына Сімачова ды Алеса Шчэрбіна, цяпер ёсць і мужчыны:

А за прыгожыя сцэнічныя строі ўдзельніцы ўсе Беларусі-Бацькаўшчыне, якая ў тым вельмі паспрыяла. Пабачыць выступленні “Купалінкі” можна часцей за ўсё на святах, што ладзяцца беларускай суполкай Клайпеды на штогадовых фестывах і святах: гэта “Купалле”, “Калядкі”, “Дні культуры Беларусі ў Клайпедзе”. Ёсць яшчэ й яркае, непаўторнае свята “Вечарына з “Купалінкай””: сёлета, дасць Бог, пройдзе яно ў дзевяты раз.

“Купалінка” — гурт вядомы і ў Беларусі: лаўрэат міжнароднага конкурсу “Песні памежжа” (ладзіцца ў Гярвях, Астравецкі раён Гродзеншчыны), двойчы выступаў на фестывале “Дняпроўскія галасы ў Дуброўне” (Віцебшчына). Паўдзельнічаў у рэспубліканскім свяце “Дажынкi” (Ліда, Гродзеншчына), Другім фестывале мастацтваў беларусаў свету (2014, Мінск). А салістка Валянціна Снігур і Марына Бусыгіна годна выступілі ў 2011-м на міжнародным конкурсе дуэтаў у Палацы культуры МТЗ (Мінск).

Штогод з 2005-га “Купалінка” ўдзельнічае ў фестывале “Свята беларускай песні ў Літве”. Паспехі артыстаў заўважаны, адзначаны прызамі, дыпломамі ад Упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасці Беларусі, арганізатараў 3-га фестываля “Сіла славянскіх сэрцаў” і “Дняпроўскія галасы ў Дуброўне”, ёсць падзякі ад дырэктара Дэпартаменту на-

меншасцяў Літвы, ад мэраў Клайпеды, Шауляя, Палангі. А Валянціна Снігур за грамадскую дзейнасць адзначана каштоўным падарункам (гадзіннік) і Падзякай ад дырэктара Дэпартаменту нацменшасцяў Літвы, Падзякай ад Міністра культуры Беларусі за плённую працу, выдатны творчы дасягненні ды высокае прафесійнае майстэрства.

Кожны год ансамбль выступае як шанаваны госць на розных канцэртах, імпрэзах па запрашэнні рускай і татарскай суполкаў горада, выступае на юбілеях і нацыянальных святах, што ладзяць польская, латышская, армянская ды азербайджанская суполкі. Прычым беларусы нават выконваюць песні гэтых сяброў на іх нацыянальных мовах. Помніцца многім і выступленне “Купалінкі” — з вялікім поспехам! — у Канцэрт-

“Купалінка” з Клайпеды гасцюе ў Мінску. 2014 год.

най зале Клайпеды 22 сакавіка 2015 года: так адзначаліся 10-я ўгодкі гурта. Меркавалася, што і ў 2020-м будзе не менш яркі юбілейны канцэрт у Клайпедзе, але за-за каранавірусу, каранціну ён перанесены на сёлетнюю вясну. Магчыма, гэта будзе сакавік. Запланаваны канцэрт і ў Каўнасе. Маём надзею, што песеннае жыццё “Купалінкі” прадоўжыцца ўсім на радасць.

Наталія Ляпешка, Ірына Бяляева, г. Клайпеды, Літва

Мікалай Логвін з артысткамі гурта

Аляксандр Царагародцаў і тры Юрыі: Разумілаў, Лявонаў і Міхасенка. З іх прыходам таксама паднавіўся рэпертуар гурта, у якім цяпер 16 самадзейных артыстаў.

Дарэчы. На адной паласе бачым дзве “Купалінкі”, яркія творчыя гурты. І ў Аргенціне, у Буэнас-Айрэсе энтузіст беларускай культуры Эдуарда Пеннісі стварыў пры клубе “Дніпро” ансамбль “Купалінка” (гл.: “Сябры з-за акіяна” — ГР, 28.01.2010). Цяпер устаноўлена, што аўтар знакамітай песні “Купалінка” — Уладзімір Тэраўскі, які быў родам з-пад Слуцка: з вёскі Раманава (цяпер Леніна). Мяркуюцца, што ўпершыню “Купалінка” прагучала ў 1921-м як фрагмент музычнага суправаджэння спектакля “На Купалле” паводле п’есы Міхася Чарота ў Першым тэатры беларускай драмы (цяпер Купалаўскі тэатр у Мінску). Спектакль меў вялікі поспех, у 20-я гады вытрымаў больш за 400 паказаў — і песня “пайшла ў народ”: якраз 100 гадоў назад. Уладзімір Тэраўскі быў аўтарам музыкі да вялікай колькасці спектакляў, да таго ж дырыжорам, фалькларыстам, паркунаслушчыцелем. Не раз падвяргаўся рэпрэсіям, расстраляны 10 лістапада 1938 года. Разаблітаваны.

БЕЛАРУСКІ МАЦЯРЬК

Альберт Паўловіч

Летась 11 лістапада былі 145-я ўгодкі Альберта Паўловіча (1875–1951), які меў рознабаковыя таленты ў рэалізаваў сябе ў літаратурнай творчасці як паэт, драматург, перакладчык. Нарадзіўся ён у Менску, дзе і жыў да пераезду ў Расію (1932). Шмат гадоў працаваў ва ўпраўленні Лібава-Роменскай чыгункі, зарабляў неабліга грошы. У Расіі пражыў амаль 19 гадоў, памёр і пахаваны ў Курску. Цікава, што на станаўленне Альберта Францавіча як літаратара станоўча паўплываў службовец лясніцтва Апалінары Паўловіч, ягоны родны дзядзька. Пра тое і сам творца пісаў: “Дзядзька Апалінары дасканалы ведаў мову і быў сялян. Пад уплывам яго запісаў і апыяванняў я пачаў пісаць вершы”. З вышэйняга гадоў бачна, што “творчасць паэта з’яўляецца тыповай для ранняй стадыі нашаніўскай

Гумарыст, драматург, лірык, перакладчык

Альберт Паўловіч быў адным з аўтараў “Нашай Нівы”, ягоная творчасць стала “злучальным звяном паміж беларускай літаратурай XIX і XX стагоддзяў”

беларускай літаратуры і ў пэўным сэнсе служыць злучальным звяном паміж беларускай літаратурай XIX і XX стагоддзяў”. Прынамсі, так вызначыў ягонае месца на Беларускім Мацерыку прафесар Варшаўскага ўніверсітэта Аляксандр Баршчэўскі.

Спачатку ён пісаў вершы, але не друкаваў. І калі ўжо чацвёрты дзясяткаў аўтараў, з’явілася ў 1907-м першапублікацыя ў віленскай газеце “Наша Ніва”. Першыя выданні “Маладая Беларусь” і “Лучына” ў 1907–12 гадах друкавалі творы Паўловіча. У іх, як і зборніку “Снапок” (1910) пераважаюць роздумі аб сялянскай надолі, прычынах гартнага стану Айчыны. Пагрыятавыя настроі працінаюць вершы “Родны край” ды “Родныя малонкі”, а “Трывога”, “Мары”, “Летняя ноч”, “Над Свіслаччу” цяпер называюць узорамі пейзажнай ды філасофскай лірыкі. А найбольш праславіла творцу гумарыстыка, і яго некаторыя нават лічаць за гумарыстычнага класіка. Вершаваны гумар, вядома ж, быў на старонках “Нашай Нівы” ў 1907–11 гадах, а Паўловіч на той час — першым нумарам у адпаведнай намінацыі ў нашай літаратуры. На высокім

узроўні атрымліваўся ў менчука жартаўлівыя сцэны, гумарыстычныя замалёўкі, апісваліся смешныя праявы сялянскага побыту — прыкладам, у вершах “На начлезе”, “Няўмекі і лекі”. Дзякуючы ім уяўленне маем пра бытавыя жарты, анекдоты таго часу. Смешныя чалавечыя ўчынкі паэт разглядае скрозь прызму агульначалавечых каштоўнасцяў, згадае пра найвышэйшы суд — суда сумлення — з якім і стасуюцца ягоныя разгакі-высновы. А наконт таго, чаму ў “Нашай Ніве” Альберт Паўловіч выступаў як паэт-гумарыст, сам ён пісаў. Вось як згадаў першы візіт у рэдакцыю: “Пры размове з рэдактарам “Нашае Нівы” Ал. Мік. Уласавым, ён мне сказаў, што з прагледжанага матар’ялу выкарыстае гумарыстычныя вершы, якія назваў “скваркамі для закрасы нумару”. Вось чым і тлумачыцца, чаму я стаў больш вядомы, як гумарыст”.

У 1913–14 гады паэт шмат увагі надаваў рэлігійна-містычным тэмам і матывам: такі быў перыяд у ягоным жыцці, і тое відаць з публікацый у тагачаснай газеце “Беларус”. У аўтабіяграфіі паэт піша і пра “статыстыку” творчасці: “гумарыстычныя вершы — 175 назваў, 8612 радкоў, лірычныя — 120 назваў, 3966 радкоў, аднак разам з перакладамі гумарыстыка складае 9316 радкоў, а лірыка — 10850 радкоў”. Вось паводле такіх разлікаў Паўловіч і лічыў сябе найперш паэтам-лірыкам. Дарэчы, ён бліскава перакладаў творы Аляксандра Пушкіна, Тараса Шаўчэнка, Марыі Канапаніцкай, Уладзіслава Сыракомлі ды іншых. Прауючы над пера-

кладамі, задумаў стварыць фундаментальны беларуска-польскі слоўнік ды актыўна рухаўся і ў гэтым напрамку. І творы Паўловіча перакладалі. Напрыклад, у 1931 годзе Браніслаў Эпімах-Шыпіла пераставіў ягоны верш “Сумная восень” на польскую й нямецкую мовы. І сам гэты перакладчык, а таксама Янка Купала, Якуб Колас, Алаіза Пашкевіч, Цішка Гартны, Змітрок Бядуля, Максім Багдановіч наведвалі дом Паўловіча ў Менску. Як бачым,

Альберт у 1893 годзе

усе таленавітыя людзі, у коле якіх Альберт Францавіч не пачуваў сябе чужым. Янку Купалу, Якуба Коласа ён успрымаў як настаўнікаў у творчасці, лічыў тымі людзьмі, якім трэба перш за ўсё прывітаць вершы. Так і рабіў. Янку Купалу прывітаў творы “Каліва праўды”, “Ноч на Івана Купалу”. Іван Дамінікавіч быў уцешаны, Паўловіч атрымаў верш у адказ пад назвай “За пасвячэнне, вершык харошы”. Якубу Коласу Паўловіч напісаў верш “У хаце светлай і прасторнай”.

Найвядомы драматычны твор Паўловіча — драма “Васількі”, была выдана ў Вільні ў 1919-м. Неаднойчы пазіцыянаваў сябе Альберт Францавіч і як літаратуразнавец. Скажам, у 1925-м выйшаў яго артыкул “Забывае” (да гісторыі тэксту “Тутаркі Данилы са Сцяпанам”), а ў 1929-м — артыкул “«Сялянкі» В. Дуніна-Марцінкевіча на менскай сцэне”.

Слушна кажуць, што таленавіты чалавек таленавіты ва ўсім. Кола захапленні Альберта Паўловіча было надзвычай шырокае. Быў добрым мастаком, рабіў высокапрафесійныя копіі карцін Левітана, Шышкіна ды многіх іншых выдатных майстроў. Жорна мержаць, якраз тым зарабляў на хлеб, жывучы ў Расіі. Браў на сябе звышскладаную працу па вышыванні розных краявідаў: ваўнянымі ніткамі на влічкіх дыванах. Пэўна, і тым зарабляў. Быў першакласным шахматыстам і шашыстам, аўтарам цікавых шахматных і шашачных задач, якія з’яўляліся на старонках газет і часопісаў. Адзначаўся і як заўзяты калекцыянер: збіраў манеты, пёры, паштоўкі з краявідамі, маркі ды шмат што яшчэ.

Ён пайшоў з жыцця ў Курску, пахаваны на тамтэйшых маскоўскіх могілках. У 1975 годзе ў Мінску выйшла кніга “Паўловіч А. Выбранае”, там пададзены і ўспаміны пра бацьку дачкі, Тараса Паўловіча-Кліменкі. Літаратуразнаўцы Ірына Багдановіч, Аляксандр Баршчэўскі, Максім Гарэцкі, Уладзімір Казбярук, Геннадзь Кісялёў, Алег Лойка высока ацэньвалі творчасць суайчынца.

Міхал Стралец,
доктар гістарычных навук

ПАД ЗНАКАМ КЛАСІКА

Натхненне ў спадчыну

Творца, з выдумкай адзначалі беларусы ў розных краінах 90-годдзе дня нараджэння Уладзіміра Караткевіча. І самі тварылі па матывах ягоных твораў.

Прыцягнуць увагу чытачоў да добрых кніг магчыма, ладзячы розныя конкурсы. Тым, у прыватнасці, даўно й вынікова займаецца з сябрамі з розных краін, паплекнікамі, аднадумцамі ды вучнямі настаўніка-беларуска Ніна Пээрна, кіраўніца Цэнтра нацыянальных меншасцяў “Радзіма” з Эстоніі. Пра тое быў яе тэкст “Даніна павагі класікам” (ГР. 29.12.2020). Ёсць такі досвед працы і ў Цэнтры беларускай культуры ў Даўгаўпілсе. Нам адтуль напісалі: у гонар 90-х угодкаў класіка ладзіўся конкурс юных мастакоў. А 25 лістапада з захаваннем нормаў бяспекі з-за каронавіруса ў Цэнтры адрылася выстава малюнкаў па матывах ягоных “Казак янтарнай краіны”.

Арганізатары конкурсу адзначаюць: пісьменнік пакінуў значны след і на латвійскай зямлі: “Ён любіў гаспаваць у Латвіі, дзе ў яго было шмат сяброў, прывітаў ёй “Казкі янтарнай краіны”. Гэта нарыс, лірычныя замалёўкі пра

Латвію на аснове ўражанняў і рэальных гісторый, якія чаргуюцца з казкамі пра латышскую зямлю. Напісана ўсё паэтычна ды алегарычна, з гумарам і павагай да народа. Таленавіты, сяброўскі аповед пра суседнюю з Беларуссю краіну, пра тое, што любоў і дабро перамагаюць ліха”. У конкурсе паўдзельнічалі юныя мастакі ад 7 да 13 гадоў з Даўгаўпілса, Краславы і нават Вялікабрытаніі. Вынікі конкурсу падведзены, усе ўдзельнікі атрымаюць дыпломы і сувеніры, паглядзець малюнку можна на сайце bcs.daugavpils.lv.

А кіраўніца суполкі “Сябры” з украінскага Чарнігава Галіна Варажбіт напісала нам, што 26 лістапада падведзены былі вынікі Усеўкраінскага конкурсу дзіцячых малюнкаў па кнізе Уладзіміра Караткевіча “Зямля пад белымі крыламі”. Конкурс да юбілею класіка ладзіў Цэнтр беларускай мовы і літаратуры імя Уладзіміра Караткевіча (дзейнічае ў Інстытуце філалогіі Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Тараса Шаўчэнка) з падтрымкай Амбулскага Беларусі ў Украіне. Журы ацэньвала 53 дзіцячыя малюнку, пераможцамі сталі Сафія Сцеланец, Ар-

сен Міхалычук і Кацярына Зайцава (адпаведна 1, 2 і 3 месцы). А ганаровае 4-е, што спадарыні Галіне вельмі прыемна, заняла Лізавета Варажбіт, яе ўнучка, з малюнкам “Ноч”. Ліза вучыцца ў 9-й школе Чарнігава, удзельнічае ў імпрэзах Беларускага нацыянальнага культурнага таварыства “Сябры”, якім яе бабаля ад стварэння і кіруе. Журы ўшанавала 16 дзяцей-удзельнікаў конкурсу спецыяльнымі дыпломамі Мастоцкай акадэміі сучаснага мастацтва імя Сальвадора Далі, і Ліза — у іх ліку.

“З беларускіх суполкаў Украіны — адна яна ў ліку пераможцаў, — рада за ўнучку Галіна Міхайлаўна. — Вучыцца ў 5-м класе, прычым добра. З трох гадоў займаецца спартыўнай гімнастыкай: амаль на ўсіх гарадскіх спаборніцтвах заваёўвае першыя месцы. Малаваннем займаецца ў гуртку пры гарадскім Палацы моладзі і дзіцяі. Да справаў суполкі далучана: выступае на розных імпрэзах. Чытае на памяць верш Петруся Броўкі “Пахне чабор”, урываек “Мой родных кут” з паэмы “Новая зямля” Якуба Коласа”. У спадарыні Галіны тры ўнучкі, адзін унук: плануе, як падрасцець, іх таксама далучаць да беларускай мовы.

І сама Галіна Варажбіт паўдзельнічала 30 кастрычніка ў конкурсе чытальні-

Лізавета Варажбіт з дыпламамі

каў, які ладзіла Беларускае радыё да 90-х угодкаў Уладзіміра Караткевіча. Чытала на памяць вершы “Лісце” і “На Беларусі Бог жыве”. Атрымала падзяку.

Як бачым, творчасць Уладзіміра Караткевіча — запатрабаваная, да яе звяртаюцца беларусы розных узростаў у розных краінах.

Іван Іваню

Творчая праўда Наталлі Матыліцкай

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

— Ці не бянтэжыла вас, што аўтэнтчныя фальклор на той час быў не зусім “модным”?

— Я не ганюся за тым, што “моднае”. Люблю новае і цікавае, у дэзным выпадку — незаслужана забытае. Хутчэй я з тых, хто запачаткоўвае новую “моду”. Гурт “Ліцьвіны” распачаў я праз аўтэнтку: адным з першых у Беларусі выйшаў з аўтэнтчнымі песнямі ды строямі на сцэну. Памятаю, як тыя, хто сёння тое спрабуе паўтарыць, гаварылі нам: “Зьезьце, так спяваць нельга! Такім гукам, неапрацаваным, неакультураным, як “бабкі” спяваюць, ды яшчэ на сцэне, у Мінску!.. Ды хто вам дазволіў такое рабіць?” Але ж фалькларыст! Верыла, што праўда на мам баку: нельга ўзяць у бабuleк фальклор, апрацаваць яго і лічыць, што толькі апрацоўка мае права на існаванне. Вось і вырашыла даказаць, што “песні бабuleк”, у такім першародным стане, будуць гукаць нават на еўрапейскіх сцэнах. І мы з “Ліцьвінамі”, а я потым і сольна, тое даказалі. Але хто ў Беларусі адразу ўспрыняў этна-кірунак? Якраз музыканае асяроддзе прыняло яго ў штыкі! Таму што многія тады спявалі ў сваім рэчышчы апрацаванай песні. Ды былі ўпэўненыя: толькі так адзіна правільна! Але ж ідэі могуць быць памылковымі. І час тое паказаў.

— Тое тычыцца, дарэчы, не толькі ідэй у мастацтве...

— Безумоўна! Увогуле пра барацьбу добрага старога з новым, пра пераёмнасць традыцый можна шмат гаварыць. Але ж факт: сёння аўтэнтчны фальклор гукаць на многіх сцэнах Беларусі. Прычым ад самага пачатку былі тыя, хто вітаў такі падыход, прыняў новую фальклорную стылістыку. Беларускія пісьменнікі былі ўзрушаныя: “Нарэшце сапраўдны фальклор пайшоў!”. Помніцца, народны паэт Ніл Гілевіч нават прывяціў “Ліцьвінаў” з “Вольная песня «Ліцьвінаў»”. Гурт наш пачалі запрашаць выступаць на сцэне Дома літаратуры: тады вельмі часта ладзіліся музыка-літаратурныя вечарыны. На жаль, цяпер таго няма. Нас віталі і беларускія мастакі. Таму я люблю і мастацкае асяроддзе, якое адно з першых падтрымала нашу творчасць. Але мяне ніколі не пакідала мара паездзіць па вёсках і там паспяваць аўтэнтчныя песні. Бабuleк, якія іх ведалі, адыходзяць у Вечнасць, а маладзейшыя чулі фальклор толькі ў харавых апрацоўках. І мару мне ўдалося ўвасобіць на Слуцкім, у вёсцы Гапук. Зладзіць канцэрт нам дапамагла выдатная жанчына, якая працавала ў мясцовым клубе. Гэта быў 1993 год, тады некаторыя не разумелі, навошта гэты аўтэнтчны фальклор, а яна ж тым цікавілася, збірала аўтэнтчныя рэчы, калекцыянавала слупкае традыцыйнае адзенне. Таму і напуцілася: знайшла для нас аўтобус, дамаглася, каб мясцовае кіраўніцтва аплацила нам выступ. На канцэрт сабраліся вясковыя людзі, каб паслухаць свой “сапраўдны” фальклор.

Таксама было прыемна, што прыехалі і мае бацькі з суседняй вёскі. Гурт “Ліцьвіны” на пачатку 90-х на гастролі пачаў вязджаць і ў іншыя краіны. Першая паездка была на Украіну: там было на той час значна лепш з украінскім фальклорам і традыцыйнай культурай, чым у нас. Там нас вельмі цёпла сустрэлі,

вакі, шмат муз-інструментаў. Аднаму сабраць вакол сябе музыкаў, справіцца з вялікай праграмай — складаней. Фактычна ў аўтэнтны-стылі я заспявала сольна першай у Беларусі. Мой першы дыск “Пчолачка” таксама сольны. “Пчолачка”, дарэчы, — гэта веснавы Слуцкі карагод. Нашу Слуцкіну я ўсяляк “раскрываю”

ня музыканты. Яны дзяліліся са мной сваім досведам. А яшчэ мураней, калі жыла на кватэры ў Заслаўі, сальфеджыо ды ігры на піяніна вучыла мяне гаспадыня, бабуля Ганна, у мінулым выкладчыца ў музычнай школе. Так што я маю ўзруленне пра ноты, інтэрвалы, танальнасці... Усе такія веды скарыстоўваю ў спеўна-канцэртнай дзейнасці.

— Цяпер ёсць нямаля гуртоў, якія хочуць спяваць, выконваюць аўтэнтчныя песні. Як да іх ставіцеся?

— Станоўча. Памятаю, гадоў 13 таму да мяне прыйшоў Васіль Грынь, ён разам з сябрамі задумаў стварыць этна-гурт і прасіў мяне дапамагчы парадамі. Ва ўсіх тых хлопцаў былі “немузычныя” прафесіі. Я пагадзілася. І ўзнік гурт “Рада”, я ў ім была кіраўніцай па вакале і вакалісткай. Наш першы кампакт-дыск з “Радай” мы назвалі “Пяршак”: гэта мая назва, прычым з падтэкстам. Бо ён не толькі першы, але і моцны, як пяршак — моцны самагагон.

— Вы спявалі ў розных гуртах. Чаму?

— Прычына была адна: калі адчувала, што не маю магчымасці развівацца далей у межах гурта, то сыходзіла ў “сольнае плаванне”. Так было з “Ліцьвінамі”, з гуртом “Рада”... Апошні быў навічком у музычнай справе. Быў гурт “Юр’я”, найбольш прафесійны, ён спалучаў аўтэнтчны вакал з гучаннем сучасных музінструментаў. Заснавальнік “Юр’я”, таленавіты кампазітар Юра Выдронак быў калісьці адным са стваральнікаў гурта “Палац”, надзвычай папулярнага на пачатку 90-х. Гурт “Юр’я” ў яго быў трэцім праектам. Я сама прыйшла туды, напярасілася спяваць, і мяне далі магчымасць развівацца. Ды мяне ўсё роўна не пакідала жаданне выступаць сольна. І Юра Выдронак мяне ў тым падтрымаў: я сольна спявала на яго аўтарскім фэсце “Таўкачыкі”, які ён ладзіў на працягу 10 гадоў. Адначасова з выступленнямі ў розных гуртах і сольна я працавала ў дзяржаўных культурных установах. Спачатку гэта быў Гістарычна-культурны запаведнік “Заслаўе”, потым — Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту, пазней — Беларускі педуніверсітэт імя Максіма Танка, цяпер — Беларускі ўніверсітэт культуры і мастацтваў. Займацца толькі спевамі без адчувальнай фінансавай падтрымкі не атрымоўваецца. Але калі ты ідэш наперад, робіш нешта важнае, як сам лічыш, то ўжо не да развагаў: падтрымліваюць цябе ці не. Важна ж для мяне вольнае што: вярнуць традыцыйнае спеўнае мастацтва беларусам, сцвердзіць сваю творчую праўду. І, тым не менш, падтрымка ўсё ж неабходная. Калі прапануюць — не адмаўляюся.

— Сёння вы працуеце на кафедры этналогіі і фальклору Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Дзе знаходзіце ахвотных вучыцца ў вас?

— Фальклорнаму руху ў аўтэнтчнай стылістыцы ў Беларусі больш за 30 гадоў, ён займае сваіх прыхільнікаў. Ёсць спеўныя асяродкі, у якіх выхоўваюць, развіваюць такія таленты. Быў заснаваны Рэспубліканскі фэст фальклорнага мастацтва “Берагіна”: кожныя два гады збірае на Гомельшчыне, у гарпацельку Акцябрскіх маладых пераёмнікаў і носьбітаў традыцыйнай народнай культуры. Фэст заснаваны дзякуючы Міколу Козенку, вядомаму збіральніку і даследчыку беларускай народнай танцавальнай культуры, этна-харэографу. Не адно пакаленне моладзі пабывала на Купаллі ў Ракаве са сваімі танцамі ды песнямі. Сёння многія ведаюць пра нашу кафедру этналогіі і фальклору. Я ў ўніверсітэце не толькі чытаю лекцыі па міфалогіі і фальклору. У 2004-м у нас адкрылася інавацыйная спецыялізацыя этнафоназнаўства: мы навучаем аўтэнтчным спевам. У мяне быў і аўтарскі курс: пяць гадоў выкладала вакал у пlynні гэтай спецыялізацыі. Мае вучні атрымалі дыпломы і раз’ехаліся на працу ў розныя куткі Беларусі. Цяпер калегі прадаўжаюць гэтую справу. А спецыялістаў, якіх рыхтуе наша кафедра, не рыхтуюць больш нідзе ў Беларусі! Пра нас ведаюць і ў замежжы. Нашы студэнты заваёўваюць першыя месцы на конкурсах і ў Санкт-Пецярбурзе! Кафедра больш за 10 гадоў праводзіць Міжнародную навуковую канферэнцыю “Аўтэнтчны фальклор: праблемы вывучэння, захавання, пераймання”. Паўдзельнічаць у ёй едуць навукоўцы з Расіі, Украіны, Славакіі, Польшчы, Латвіі, Латвіі...

— Выканаўцы аўтэнтчных песень сёння — не рэдкасць, і слухачы прывыклі да іх з’яўлення на сцэне. А што далей?

— Такіх выканаўцаў значна больш, ды яны ўсё ж рэдкасць у нашым часе. Міркую, варта прадоўжыць развіваць нашу традыцыйную культуру не толькі ў Мінску, але і на месцах. Яна там была, цяпер яе варта туды вярнуць. Сёння да таго заахвочваюць на дзяржаўным узроўні. У Беларусі больш за 15 гадоў дзейнічае Канвенцыя ЮНЭСКО па ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Але я бачу часам культуратонікаў з глыбіні на сваіх лекцыях, калі ладзіцца курсы павышэння кваліфікацыі, якія пра тое нават не ведаюць. І на Слуцкім, дзе я нарадзілася, адзінкі людзей збіраюць і зберагаюць традыцыйныя строі, адшукваюць у архівах старадаўнія песні, развучваюць іх з моладдзю. Цягам 15 гадоў я выступаю ў традыцыйным Слуцкім строі: калісьці зрабіла яго рэканструкцыю за свае грошы. У мяне і Ляхавіцкім строі ёсць: аўтэнтчны, тэатральны на кроснах. У Ляхавіцкім жа раёне такі ёсць толькі ў краязнаўчым музеі. На некаторых раённых фальклорных святах рэжа слях: прадаўжае гукаць апрацаваны фальклор — песень аўтэнтчных не пачуеш... І гэта праблема не асобных раёнаў, а ўсёй Беларусі. Таму працы яшчэ шмат.

Ганна Лагун
Фота з архіва
Наталлі Матыліцкай

Наталля Матыліцкая ў Ляхавіцкім строі на фестывалі песні ды конкурсе народнага касцюма “Этнобазар” у Астрахані (Расія)

зладзілі для нас шмат незапланаваных выступленняў. Потым мы патрапілі на фэст “Wielkie Księstwo Litewskie” ў Польшчу. Я да таго часу не была на фестывалах такога ўзроўню: аўтэнтчны фальклор прадстаўлялі ўсе народы былога Вялікага Княства Літоўскага! У нас нічога такога і блізка не было. Потым быў фэст фальклорнай музыкі ў Літве “Звініце, звініце, гуслі!”. Там змаглі мы пачуць нават фальклорныя гурты з Афрыкі...

— У гурце “Ліцьвіны” вы адразу сталі салісткай — дзякуючы свайму прыроднаму дару. Але быў час, калі вы адтуль сыходзілі, каб спяваць сольна...

— Так, а ажыццявіла свой этна-праект “Наталля Матыліцкая”. Выступала на розных пляцоўках. Напрыклад, у 2008-м спявала сольна ў Маскве на Міжнародным фестывалі фальклору “Еврофолк”: там былі спевакі і музыкі з 15 краін. Я прадстаўляла Беларусь ў аўтэнтны-стылі, праграму спявала адна 40 мінут пад акампамент дудара. Выступленне ў прамым эфіры транслявалася многімі радыёстанцыямі Еўропы. У мяне была мэта: паказаць, што наш аўтэнтчны фальклор можна спяваць сольна, не толькі гуртом. А гуртом спяваць, вядома ж, лягчэй, чым сольна: побач іншыя спе-

ваю”, бо, як кажуць, кожны кулік сваё балота хваліць: я ж адтуль родам, і вялікую прыхільнасць маю да майой радзімы. Для мяне, дарэчы, і сустрэчы з землякамі-слухачкамі заўсёды важныя. У многіх з іх я заўважаю адчуванне зямляцкасі.

— Ці пыталіся ў вас калі-небудзь пра вашу музычную адукацыю?

— Памятаю, прыйшла ў “Ліцьвіны”, дык Уладзімір Бярбераў адразу спытаў, ці вучылася дзесьці музычнай грамаце. На жаль, кажу, не. А ён мне ў адказ: “Дзякуй Богу”. Я нават сумела. А справа ў тым, што навучаным спяваць у пэўнай манеры, з пастаўленым голасам, цяжэй асвойваць аўтэнтчныя стылі. Гэта пераажджае, а не дапамагае: іх даводзіцца перавучваць. Я сама перавучвала такіх. Найбольш таленавітыя адразу “пераклячоўца”, іншыя — даўжэй. У вёсцы Грэск, дзе я закінвала сярэдняю школу, была і музычна, і я туды пайшла: узялі на акардэон. Але ж маш-інжынер мяне ў тым не падтрымала. “Ты ж добра вучышся, то навошта табе распяляцца?” — разважала яна. А я сапраўды вучылася на выдатна і яе паслухалася. Пазней музыкальная грамата асвоілася ў часе рэпетыцый. Акрамя “Ліцьвінаў”, я спявала ў гурце “Юр’я”: там амаль усе прафесій-

ШТО ЗАСТАНЕЦА?

Сучасныя праекты ў прасторы памяці

У Нацыянальным гістарычным музеі Беларусі прэзентаваныя інфаролікі пра самую гэтую ўстанову. А за мінулы год усяго зроблена ў музеі вельмі шмат!

Расказаць пра тое, што раней было прыхаванае за рознымі шырмачкамі — прыкмета часу. І ў Гістарычным музеі рэалізавалі цікавы праект: сумесна з даўнімі сябрамі Алегам Лукашэвічам і Аляксандрам Аляксеевым — вядомымі фотамайстрамі, тэлежурналістамі.

“Усяго знята было паводле праекта 11 ролікаў, кожны — на беларускай, рускай і англійскай мовах, — расказаў дырэктар музея Павел Сапоцька. — Ёсць агульны ролік пра Гістарычны музей, ёсць асобныя апаведы пра пяць філіялаў, зняты асобна ролікі пра калекцыі сакральнага мастацтва, этнаграфіі, археалогіі, нумізматыкі, зброі”. Усе ролікі з’явіліся на партале музея ў інтэрэнце.

Імпрэза стала й падвядзеннем вынікаў працы калектыву музея за год 2020-ы. Як лічыць дырэктар, быў год асабліва багаты на розныя праекты. Згадвае Рэспубліканскі конкурс “Нацыянальная прэмія ў галіне выяўленчага мастацтва” ў 2019–2020 гадах, Рэспубліканскую выставу “Трыянале сучаснага мастацтва” ў Палацы мастацтва ў Мінску. Цікавая навінка — Рэспубліканскі конкурс рэжысёрскіх эксплікацый. Нетрадыцыйная сфера дзейнасці для музея, і тым

“Пояс Вітаўта” — адна з унікальных каштоўнасцяў, што зберагаецца ў Гістарычным музеі

не менш! Рэалізавана інклюзіўная праграма “Уключыся ў Музей”: дзякуючы ёй музейная прастора стала цалкам даступнай для наведнікаў з парушэннямі апорна-рухальнага апарата, часткова даступнай для наведнікаў з парушэннямі зроку. Праведзены Дні культуры Беларусі ў Султанаце Аман. Пра тое й мы пісалі: “Па адзенні сустракаюць... Выстава “Узоры й сімвалы: спадчына беларускага арнаменту” дэманструецца ў далёкай арабскай краіне”. — ГР, 18.04.2020.

Яшчэ, звяртае ўвагу дырэктар музея, цікавым атрымаўся дакументальны відэафільм “Музыка герояў. Мелодыі Перамогі”, створаны да 75-годдзя Вялікай Перамогі рупліўцамі

з Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусі ў супрацы з калегамі з Расійскага нацыянальнага музея музыкі, пры падтрымцы кампаніі ЛТІ ды кампаніі RGB PRODUCTION. Як вядома, у ваенны час былі створаны тысячы вершаў і песень, сотні з іх і па сёння помняцца, жывуць у нашай культурнай прасторы, у прасторы нацыянальнай памяці. Фільм дырэжорска палачка зберагаецца ў Маскве ў 1945-м) — ягонага дырэжорска палачка зберагаецца ў Музеі гісторыі музычнай і тэатральнай культуры (філіял

Гістарычнага). У 2014-м у Мінску адкрылі мемарыяльную дошку ў гонар дырэжора. А ці ведалі вы, што ў Мінску нарадзілася ў 1940-м мелодыя песні “Синий платочек”? Што менавіта Ленінградская сімфонія нашага знакамітага супляменніка Дзмітрыя Шастаковіча “зламала дух” некаторых захопнікаў, яны страцілі веру ў перамогу Германіі? Што ўсенародна любімая Ларыса Александроўская, адна з вядомых удзельніц франтавых агітбрыгад, спявала байкам Чырвонай арміі нават стоячы на танку? Вядзецца ж апавед пра тое, як мелодыі ваенных гадоў становіліся мелодыямі Перамогі — з паказам экспанатаў, фотаздымкаў, кадраў кінахронікі. Відэафільм можна паглядзець на старонцы Гістарычнага музея ў Фэйсбуку.

Павел Сапоцька згадвае й выставу “Рарытэты Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусі” на агароджы Парку культуры й адпачынку імя Чалюскінцаў у Мінску — мы пра той праект пісалі таксама. Як і пра І Рэспубліканскі краязнаўчы форум (прайшоў у плыні Трохгоддзя малой радзімы), пра выданне зборніка матэрыялаў форуму ў 2-х тамах. І выйшлі ў свет чатыры нумары

першага спецыялізаванага прафесійнага навукова-папулярнага часопіса “Беларускі музей”! Заслуга Гістарычнага і ў тым, што летась былі створаны Музей Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі, Музей гісторыі ДТСААФ, Музей Беларускай універсальнай таўварнай біржы. Была распрацавана й канцэпцыя віртуальнага Музея культурнай спадчыны дзяржаў-удзельніц СНД. “Мы зладзілі летась і міжнародную навуковую канферэнцыю “Экспедыцыя працягласцю ў жыццё. Актуальныя пытанні археалогіі ды нумізматыкі Беларусі, сумежных рэгіёнаў” — у памяць пра беларускага археолога й нумізмата Аляксандра Плавінскага, — пералічвае зробленае Павел Сапоцька. — Ажыццявілі тры выставачныя праекты дзякуючы грантам Прэзідэнта Беларусі ў культуры. І шмат яшчэ ўсяго цікавага паспелі зрабіць, нягледзячы на складанасці з-за каранавіруса. Усяго Гістарычным музеем, філіяламі летась было зладжана каля 100 выстаў, каля 150 кінапаказаў, лекцыяў, прэзентацый, выпушчаныя ў свет 12 выданняў: альбомы, каталогі, зборнікі навуковых матэрыялаў”.

Іван Ждановіч

СУТВОРЧАСЦЬ

Гадуюць разам паэтычны сад

Сяргей Панізьнік згадаў пра юбілей “з пяцёркачкамі” ўкраінскай паэтэсы Аксаны Шалак

Яна для спадара Сяргея — “гуклівы сумоўца-сутворца на планеце Паэзія”, вершы яе пераставае беларус на родную мову. Аўтарка некажартавала: “Дарагія Вашыя дарункі зварушваюць да слёз... Вашы пераклады маіх вершаў — дасканалейшыя за арыгіналы...” І Аксана дапамагае твораць ягоньмі гучаць па-ўкраінску. А да Украіны душа Сяргея даўно разнасежана, бо ён жа “гадаванец пры вярбе Шаўчэчкі ў Стрыйскім парку горада Львова ў 1963–67 гадах”. Юнак з Падзвіння, з Мёрскага раёна ў тыя гады быў курсантам факультэта журналістыкі Львоўскага вышэйшага ваенна-палітычнага вучылішча. І палюбіў Украіну на ўсё жыццё: “Я сніваючы краем гарнасура/ куды б вандроўны вечер ні паслаў/ Не жыў бы ў сэрцы сум па Беларусі —/ я Украіну б роднаю назваў”. Радкі цытую з ягонага верша “Песня Украіне”.

Іхняй “сутворчасці плоднай” больш за 20 гадоў, плёнам яе — і падборка з 14 вершаў “Нашы малітвы пра сад” (часопіс “Польскія”, 2016, № 7) Аксаны Шалак у пераставарэнні Сяргея Панізьніка. На партале “Созвучіе. Літаратура і публіцыстыка стран Содружества” змешчаны 7 вершаў Сяргея Панізьніка ў перакладах Аксаны Шалак ды 6 вершаў Аксаны ў ягоных перакладах. Летась Алеся Карлюкевіч паспрыяў, і там змешчаны 16 вершаў Аксаны Шалак у перакладах Геннадзя Аўласенкі, паэта з Чэрвеня.

Адным з цёплых Навагодне-Калядных лістоў з Украіны Сяргей падзяліўся з намі. З яго вынікае: высіявае ў паэтычным садзе й невялічкае двухмоўнае выданне. Мяркуюць самі: “Пане Сяргей, добры вечір! Аби Ви знали, стількі радості, стількі шасты маю від чытання Вашых перекладів! Ваші переклады — квогк живої води, бо Ви так майстерно згладжуете усі недолік, так глибоко розуміете те, що хотілося сказати, так легко і зворушливо говорите від

мого імені... Я здійснила набір Ваших перекладів — поряд зі своїми віршами (маю такі наддлю выдати таку кріхитну збірку із назвою “Молитва про сад”) і дуже прошу Вас перевірити на грамотність мій набір білоруською моваю, щоб не закралася яка помилка... Усі ці 7 текстів — у додатку “Переклад білоруською”. Дякую Вам за все-усе! Бог рідко поеднуе высокі талант із добротю, людяністю... Але Ви — втілення такого поеднання! Хай Господь дае Вам усе, що може дати у Своїй шедрості і любові! Щиро О. Шалак”.

Спадар Сяргей піша, што згаданая “збірка” “Малітва пра сад” — гэта 10 вершаў Аксаны Шалак у арыгінале ды ў ягоных перакладах. Маём надзею, што паэтам удацца “втіліти ідею двомовної книжечки”. Дарэчы, Аксана Шалак у 2015-м атрымала “Всееукраїнську літературну премію імені Михайла Коцюбинського за монографію “Український фольклор Поділля в записках і дослідженнях XIX — початку XX століття” (2014) та

збірку лірики “Молитва про сад” (2012). Як бачым, Оксана Іванівна Шалак на дзёво нівах плённа працуе: і як навукоўца, кандыдат філалагічных навук, і як вядома паэтэса.

У адказ на нашае пісьмо-віншаванне з Трысвяццем — Калядамі, Новым годам, Раством — Аксана Шалак удакладніла, што, акрамя Сяргея Панізьніка, перакладала вершы Ларысы Гелюска, Міхася Скобля, вершы для дзяцей Рыгора Барадулліна. У Беларусі “була даўно — у квітні 2011 року на фольклорыстычным сімпозіумі “Фольклор і сучасная культура”, оскількі сама фольклорыст за фахам... Мінск — надзвычайна чыстае, шляхетнае місто з багатаю історыяю! Дывовіжні людзі — добры і светлы! Шаную праці вядомых білоруськіх учэняў В’ячеслава Рагойшы, Валентіны Новак (прафесар, доктар філалагічных навук, фалькларыст, загадчыца кафедры беларускай культуры і фалькларыстыкі Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ф. Скарыны. — Рэд.), Тетяны Володіной... Для мене Білорусь — уособлення высокай культуры, літаратуры, мистецтва, вона споріднена з Україною багатаю історыяю паралелямі. І оця наша спільная доля

Аксана Шалак

чи не найсильніше еднала білорусів і українців!”

Із такіх павяжлівых, узаемна карысных, сардэчных творчых кантактаў, як у Сяргея Панізьніка з Аксанаю Шалак, вырастае надзвычай прыгожы паэтычны сад. Які таксама паядноўвае Беларусь і Украіну, і нашу “спільную долю” ўпрыгожвае. А ў садзе тым, як вобразна піша Сяргей Панізьнік, можна перакладаць чароўныя вершы-аблічкі з каша ў кош. Нібыта падсвежваючы іх дасканалую прыгажосць. І душы ўзвышаныя, чульліва да высокай паэзіі, хай наталююцца той высокай красою.

Рыгор Гарэшка

2021: Год народнага адзінства

Чытайце газету ў інтэрэнце на партале vzlyadza.by

Падпісання на газету “Голас Радзімы” можна ў паштовых аддзяленнях Беларусі

© “Голас Радзімы”, 2021

Заснавальнік:
Радзійна-выдавецкая ўстанова “Выдавецкі дом “Вягзяд”

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
П.акой 907.
E-mail: glas.radizmy@tut.by
Тэлефон: +375-17-3111726

Рэдакцыйнае пасведчэнне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Радзійна-выдавецкая ўстанова “Выдавецкі дом “Вягзяд”.
Дырэктар — галоўны рэдактар
Алеся Мікалаевна КАРЛЮКЕВІЧ

Аб’ём выдання: 2 друк. аск.
Падпісан да друку: 26.01.2021 г.
Наклад 179.
Заказ —
Выходзіць 1 раз у месяц

Месяц друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “БудМедыяПраект”.
ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Вольга Жаружы, 13/61.
220123 Мінск.
Рэспубліка Беларусь

Рупкасі прымянюцца толькі ў электронным выглядзе, не вяртаюцца і не рэдакуюцца. Пазіцы рэдакцыі ды аўтару, матэрыялы якое друкуюцца на старонках “Голас Радзімы”, могуць не супадаць.